Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 13ης Φεβρουαρίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 – Ειδικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας – Άρθρο, 8 σημείο 1 – Περισσότεροι εναγόμενοι – Αγωγικές αξιώσεις μεταξύ των οποίων υπάρχει "τόσο στενή συνάφεια" ώστε ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως – Άρθρο 102 ΣΛΕΕ – Έννοια του όρου "επιχείρηση" – Μητρική και θυγατρική εταιρία – Παράβαση διαπραχθείσα από τη θυγατρική εταιρία – Τεκμήριο περί ασκήσεως καθοριστικής επιρροής εκ μέρους της μητρικής εταιρίας – Αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη – Απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού – Αγωγές αποζημίωσης»

Στην υπόθεση C-393/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) με απόφαση της 23ης Ιουνίου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Ιουνίου 2023, στο πλαίσιο της δίκης

Athenian Brewery SA,

Heineken NV

κατά

Macedonian Thrace Brewery SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους I. Jarukaitis, πρόεδρο του τετάρτου τμήματος, προεδρεύοντα του πέμπτου τμήματος, Δ. Γρατσία (εισηγητή) και E. Regan, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Lamote, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Ιουνίου 2024,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– οι Athenian Brewery SA και Heineken NV, εκπροσωπούμενες από τους R. Dufour και E. Pijnacker Hordijk, advocaten,

– η Macedonian Thrace Brewery SA, εκπροσωπούμενη από τον A. J. M. J. de Moncuit de Boiscuillé, δικηγόρο, και τους J. W. Fanoy, P. A. Fruytier, T. S. Hoyer και M. H. J. van Maanen, advocaten,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους S. Noë και W. Wils,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2024,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, των Athenian Brewery SA (στο εξής: AB) και Heineken NV και, αφετέρου, της Macedonian Thrace Brewery SA (στο εξής: MTB) με αντικείμενο αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί η αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη των AB και Heineken προς αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη η MTB λόγω παραβάσεως εκ μέρους της AB του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και του άρθρου 2 του νόμου 3959/2011 για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, της 20ής Απριλίου 2011 (ΦΕΚ Α′ 93).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003

3 Το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), το οποίο επιγράφεται «Αρμοδιότητες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών», προβλέπει στην πρώτη περίοδο τα εξής:

«Οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών είναι αρμόδιες να εφαρμόζουν τα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ] σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. […]»

4 Το άρθρο 16 του κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Ομοιόμορφη εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας ανταγωνισμού», ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Όταν τα εθνικά δικαστήρια κρίνουν συμφωνίες, αποφάσεις ή πρακτικές δυνάμει του άρθρου [101] ή του άρθρου [102 ΣΛΕΕ], οι οποίες έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο απόφασης της [Ευρωπαϊκής] Επιτροπής, δεν μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις που συγκρούονται με την απόφαση την οποία έχει λάβει η Επιτροπή. Πρέπει επίσης να αποφεύγουν να λαμβάνουν αποφάσεις που ενδέχεται να

συγκρούονται με απόφαση την οποία σκοπεύει να λάβει η Επιτροπή κατά διαδικασία που έχει κινήσει. Προς το σκοπό αυτό, το εθνικό δικαστήριο μπορεί να εκτιμήσει μήπως πρέπει να αναστείλει τη διαδικασία του. Η υποχρέωση αυτή δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις δυνάμει του άρθρου [267 ΣΛΕΕ].»

5 Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού, η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλει σε επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμα, σε περίπτωση που αυτές, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας, διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου 101 ή του άρθρου 102 ΣΛΕΕ.

Ο κανονισμός 1215/2012

6 Οι αιτιολογικές σκέψεις 15, 16 και 21 του κανονισμού 1215/2012 έχουν ως εξής:

«(15) Οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας θα πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας και να βασίζονται στην αρχή της γενικής δωσιδικίας της κατοικίας του εναγομένου. Η δωσιδικία αυτή θα πρέπει να ισχύει πάντοτε, εκτός από μερικές συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου το επίδικο αντικείμενο ή η αυτονομία των διαδίκων δικαιολογεί άλλο συνδετικό στοιχείο. Η κατοικία των νομικών προσώπων πρέπει να καθορίζεται αυτοτελώς ώστε να αυξάνεται η διαφάνεια των κοινών κανόνων και να αποφεύγονται οι συγκρούσεις δικαιοδοσίας.

(16) Η δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου πρέπει να συμπληρωθεί από εναλλακτικές δωσιδικίες που θα ισχύουν λόγω του στενού συνδέσμου μεταξύ του δικαστηρίου και της διαφοράς ή για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Η ύπαρξη στενού συνδέσμου θα πρέπει να παρέχει ασφάλεια δικαίου και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ο εναγόμενος να ενάγεται ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους το οποίο δεν μπορούσε ευλόγως να προβλέψει. […]

[…]

(21) Για λόγους αρμονικής απονομής της δικαιοσύνης θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα παράλληλης εκδίκασης μιας υπόθεσης και να αποφεύγεται η έκδοση ασυμβιβάστων αποφάσεων σε διαφορετικά κράτη μέλη. Θα πρέπει να προβλεφθεί σαφής και αποτελεσματικός μηχανισμός για την επίλυση των περιπτώσεων εκκρεμοδικίας και συνάφειας και για την αποφυγή προβλημάτων που απορρέουν από τις διαφοροποιήσεις στα κράτη μέλη ως προς τον χρόνο από τον οποίο μια υπόθεση θεωρείται ότι εκκρεμεί. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να καθοριστεί ο χρόνος αυτός αυτοτελώς.»

7 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού, το οποίο περιλαμβάνεται στο υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις» τμήμα 1 του κεφαλαίου ΙΙ, έχει ως εξής:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος κράτους μέλους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων αυτού του κράτους μέλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

8 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού, το οποίο περιλαμβάνεται στο ίδιο τμήμα, προβλέπει τα εξής:

«Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους σε κράτος μέλος μπορούν να εναχθούν ενώπιον των δικαστηρίων άλλου κράτους μέλους μόνο σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στα τμήματα 2 έως 7 του παρόντος κεφαλαίου.»

9 Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού, το οποίο περιλαμβάνεται στο υπό τον τίτλο «Ειδικές δικαιοδοσίες» τμήμα 2 του κεφαλαίου ΙΙ, ορίζει τα εξής:

«Ένα πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί επίσης να εναχθεί:

1) εφόσον υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας ενός εξ αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους·

[…]».

Η οδηγία 2014/104/ΕΕ

10 Το άρθρο 9 της οδηγίας 2014/104/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2014, L 349, σ. 1), το οποίο επιγράφεται «Ισχύς των εθνικών αποφάσεων», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η παράβαση διάταξης δικαίου ανταγωνισμού η οποία έχει διαπιστωθεί με [απρόσβλητη] απόφαση εθνικής αρχής ανταγωνισμού ή [τακτικού] δικαστηρίου θεωρείται πλέον αδιάψευστη για τους σκοπούς της αγωγής αποζημίωσης που εισάγεται ενώπιον των εθνικών τους δικαστηρίων, δυνάμει των άρθρων 101 ή 102 ΣΛΕΕ ή δυνάμει του εθνικού δικαίου ανταγωνισμού.

2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, όταν [απρόσβλητη] απόφαση της παραγράφου 1 έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, αυτή η [απρόσβλητη] απόφαση να μπορεί να υποβληθεί ενώπιον των εθνικών τους δικαστηρίων σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο ως τουλάχιστον εκ πρώτης όψεως μέσο απόδειξης του γεγονότος της παράβασης του δικαίου ανταγωνισμού και, κατά περίπτωση, να μπορεί να εκτιμηθεί παράλληλα με τυχόν άλλο αποδεικτικό υλικό που προσκομίζουν οι διάδικοι.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εθνικών δικαστηρίων που προβλέπονται από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

11 Οι AB και MTB είναι ζυθοποιίες που εδρεύουν στην Ελλάδα και δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά ζύθου. Η AB ανήκει στον όμιλο Heineken η μητρική εταιρία του οποίου, η Heineken, είναι εγκατεστημένη στο Άμστερνταμ (Κάτω Χώρες). Η Heineken καθορίζει τη

στρατηγική και τους στόχους του ομίλου. Η ίδια, ωστόσο, δεν ασκεί επιχειρησιακές δραστηριότητες στην Ελλάδα. Από τον Σεπτέμβριο του 1998 έως τις 14 Σεπτεμβρίου 2014, η Heineken κατείχε έμμεσα περίπου το 98,8 % του κεφαλαίου της AB.

12 Με απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2014, η Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ελλάδα) διαπίστωσε ότι η AB είχε καταχραστεί τη δεσπόζουσα θέση της στην ελληνική αγορά ζύθου κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα και ότι η συμπεριφορά αυτή έπρεπε να χαρακτηριστεί ως ενιαία και διαρκή παράβαση του άρθρου 102 ΣΛΕΕ και του άρθρου 2 του νόμου 3959/2011 για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού. Μολονότι η MTB είχε ζητήσει από την Επιτροπή Ανταγωνισμού να συμπεριλάβει την Heineken στην έρευνα, η επιτροπή αυτή έκρινε, με την ανωτέρω απόφαση, ότι δεν υπήρχαν στοιχεία εκ των οποίων να προκύπτει άμεση εμπλοκή της Heineken στις διαπιστωθείσες παραβάσεις και ότι από τις ιδιαίτερες περιστάσεις δεν μπορούσε να υποτεθεί ότι η Heineken είχε ασκήσει καθοριστική επιρροή στην AB. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν αποφάνθηκε επί του μαχητού τεκμηρίου, όπως αυτό αναγνωρίζεται στη νομολογία του Δικαστηρίου, ότι, στην ειδική περίπτωση κατά την οποία η μητρική εταιρία κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της που έχει διαπράξει παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού, η μητρική εταιρία ασκεί πράγματι καθοριστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής και μπορεί να θεωρηθεί εξίσου υπεύθυνη με τη θυγατρική για την παράβαση (στο εξής: τεκμήριο περί καθοριστικής επιρροής και ευθύνης της μητρικής εταιρίας).

13 Η MTB άσκησε αγωγή ενώπιον του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες) με αίτημα να κριθούν οι Heineken και AB αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνες για την παράβαση περί της οποίας γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη και, ως εκ τούτου, να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον να αποκαταστήσουν το σύνολο της ζημίας που υπέστη η MTB λόγω της παραβάσεως αυτής. Από την πλευρά τους, οι Heineken και AB ζήτησαν, μεταξύ άλλων, από το rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο Άμστερνταμ) να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του για την εκδίκαση της αγωγής ως προς την AB. Το rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείο του Άμστερνταμ) έκρινε ότι είχε διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της αγωγής ως προς την Heineken, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1215/2012, καθόσον η έδρα της τελευταίας εταιρίας βρίσκεται στο Άμστερνταμ. Αντιθέτως, έκανε δεκτό το αίτημα των AB και Heineken και έκρινε ότι στερείτο διεθνούς δικαιοδοσίας ως προς την AB με το σκεπτικό ότι δεν υπήρχε «τόσο στενή συνάφεια» μεταξύ των αγωγικών αξιώσεων κατά της Heineken και εκείνων που στρέφονταν κατά της AB, κατά την έννοια του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους.

14 Επιληφθέν κατ’ έφεση, το Gerechtshof Amsterdam (εφετείο Άμστερνταμ, Κάτω Χώρες) εξαφάνισε την απόφαση του rechtbank Amsterdam (πρωτοδικείου Άμστερνταμ), απέρριψε το παρεμπίπτον αίτημα των AB και Heineken και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου προς επανεξέταση και έκδοση νέας απόφασης επί της ουσίας. Το εφετείο έκρινε, κατ’ ουσίαν, ότι οι εταιρίες αυτές τελούσαν στην ίδια πραγματική κατάσταση και ότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί με επαρκή βεβαιότητα το ενδεχόμενο να αποτελούν μία και την αυτή επιχείρηση.

15 Οι AB και Heineken άσκησαν αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (Ανωτάτου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

16 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί διαφέρει από εκείνη την οποία αφορούσε η απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), στο πλαίσιο της οποίας το Δικαστήριο αποφάνθηκε, μεταξύ άλλων, ότι αγωγές κατά επιχειρήσεων που μετείχαν κατά διαφορετικό τρόπο, από γεωγραφικής και χρονικής απόψεως, σε ενιαία και διαρκή παραβίαση της κατά το δίκαιο της Ένωσης απαγόρευσης των συμπράξεων, η οποία διαπιστώθηκε με απόφαση της Επιτροπής, παρουσιάζουν μεταξύ τους τόσο στενή συνάφεια ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικασθούν και να κριθούν συγχρόνως. Εν προκειμένω, όμως, η παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού δεν διαπιστώθηκε με απόφαση της Επιτροπής αλλά εθνικής αρχής ανταγωνισμού, ήτοι της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι η Heineken δεν είχε πραγματοποιήσει η ίδια συναλλαγές στην ελληνική αγορά ζύθου και ότι η αγωγή που είχε ασκήσει κατά αυτής η MTB στηριζόταν αποκλειστικά στην καθοριστική επιρροή που φέρεται να είχε ασκήσει η Heineken στη συμπεριφορά της AB. Όταν, όπως εν προκειμένω, ο εναγόμενος αμφισβητεί με αιτιολογημένο τρόπο ότι έχει ασκήσει τέτοια επιρροή, ανακύπτει το ερώτημα εάν, σύμφωνα με το κριτήριο που καθιέρωσε το Δικαστήριο με τις αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37), και της 16ης Ιουνίου 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449), είναι δυνατόν να ληφθεί ως βάση το τεκμήριο περί καθοριστικής επιρροής και ευθύνης της μητρικής εταιρίας, οπότε το επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να διαπιστώσει τη διεθνή δικαιοδοσία του για την εκδίκαση της υπόθεσης, εκτός εάν η οικεία μητρική εταιρία επιτύχει, χωρίς να διεξαχθεί ευρείας κλίμακας αποδεικτική διαδικασία, να ανατρέψει το τεκμήριο αυτό.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, οφείλει το δικαστήριο του τόπου όπου εδρεύει η μητρική εταιρία, στο πλαίσιο του κατ’ άρθρον 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012] ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας του επί της εδρεύουσας σε άλλο κράτος μέλος θυγατρικής εταιρίας και υπό το φως της προβλεπόμενης από την ανωτέρω διάταξη απαίτησης περί ύπαρξης στενής συνάφειας, να λαμβάνει υπόψη το αναγνωρισθέν βάσει του ουσιαστικού δικαίου του ανταγωνισμού τεκμήριο της καθοριστικής επιρροής της μητρικής εταιρίας στην οικονομική δραστηριότητα της θυγατρικής της η οποία και αποτελεί το αντικείμενο της ένδικης διαφοράς;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: Πώς πρέπει, στο πλαίσιο αυτό, να εξειδικεύεται το κριτήριο που έχει διατυπωθεί στις αποφάσεις [της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37),] και [της 16ης Ιουνίου 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449)]; Εν τοιαύτη περιπτώσει, όταν αμφισβητείται η καθοριστική επιρροή της μητρικής εταιρίας στην οικονομική δραστηριότητα της θυγατρικής της, αρκεί το γεγονός ότι δεν μπορεί εκ των προτέρων να αποκλειστεί η ύπαρξη τέτοιας καθοριστικής επιρροής, προκειμένου να γίνει δεκτή, δυνάμει του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού [1215/2012], η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου του τόπου όπου εδρεύει η μητρική εταιρία;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

18 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι ουδόλως εμποδίζει το δικαστήριο της έδρας της

μητρικής εταιρίας το οποίο έχει επιληφθεί αγωγών με τις οποίες ζητείται να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον η μητρική και η θυγατρική εταιρία να αποκαταστήσουν τη ζημία που προκλήθηκε λόγω παραβάσεως, εκ μέρους της θυγατρικής, των κανόνων του ανταγωνισμού, να στηριχθεί αποκλειστικώς, προς θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του, στο τεκμήριο ότι η μητρική εταιρία που κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού ασκεί καθοριστική επιρροή επί της θυγατρικής.

19 Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 ορίζει ότι ένα πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί, εφόσον υπάρχουν πολλοί εναγόμενοι, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας ενός εξ αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει τόσο στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγών ώστε να ενδείκνυται να συνεκδικαστούν και να κριθούν συγχρόνως, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων λόγω της χωριστής εκδίκασής τους.

20 Σκοπός του κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 είναι, σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 16 και 21 του κανονισμού αυτού, να καταστήσει ευχερέστερη την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, να ελαχιστοποιήσει το ενδεχόμενο παράλληλων διαδικασιών με το ίδιο αντικείμενο και να αποτρέψει το ενδεχόμενο έκδοσης ασυμβιβάστων μεταξύ τους αποφάσεων σε διαφορετικά κράτη μέλη (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

21 Ο κανόνας αυτός ειδικής βάσης διεθνούς δικαιοδοσίας, καθόσον εισάγει εξαίρεση από τη γενική δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου, την οποία προβλέπει το άρθρο 4 του κανονισμού 1215/2012, πρέπει να ερμηνεύεται στενά, ώστε να μη βαίνει η εφαρμογή του πέραν των περιπτώσεων τις οποίες ρητώς μνημονεύει ο ως άνω κανονισμός (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

22 Επομένως, για την εφαρμογή του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, πρέπει να εξετάζεται εάν μεταξύ των διαφόρων αγωγών που έχει ασκήσει το ίδιο πρόσωπο κατά διαφορετικών εναγομένων υφίσταται τόσο στενή συνάφεια ώστε να ενδείκνυται η συνεκδίκασή τους προκειμένου να αποτραπεί το ενδεχόμενο έκδοσης ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων σε περίπτωση χωριστής εκδίκασης των υποθέσεων. Συναφώς, για να χαρακτηριστούν οι αποφάσεις ως ασυμβίβαστες μεταξύ τους, δεν αρκεί να υπάρχει απόκλιση όσον αφορά την επίλυση της διαφοράς, αλλά πρέπει, επιπλέον, η απόκλιση αυτή να εντάσσεται στο πλαίσιο της ίδιας πραγματικής και νομικής κατάστασης (απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 20 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

23 Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο κανόνας τον οποίον θέτει το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 δεν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιτρέπει στον ενάγοντα να ασκήσει αγωγή κατά πλειόνων εναγομένων με μοναδικό σκοπό να αποκλείσει έναν εξ αυτών από τα δικαστήρια του κράτους της κατοικίας του και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να καταστρατηγήσει τον κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας ο οποίος περιέχεται στη συγκεκριμένη διάταξη, δημιουργώντας ή διατηρώντας τεχνηέντως σε ισχύ τις προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω διάταξης (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

24 Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι το ενδεχόμενο να έχει ασκηθεί αγωγή κατά πλειόνων εναγομένων με μοναδικό σκοπό να αποκλειστεί ένας εξ αυτών από τα δικαστήρια του κράτους της κατοικίας του δεν νοείται όταν υφίσταται στενή συνάφεια μεταξύ των αγωγικών αξιώσεων που στρέφονται, κατά τον χρόνο της προβολής τους, κατά καθενός από τους εναγομένους, δηλαδή στις περιπτώσεις που ενδείκνυται αυτές να συνεκδικαστούν και να κριθούν από κοινού προκειμένου να αποφευχθούν λύσεις που θα μπορούσαν να είναι ασυμβίβαστες εάν οι υποθέσεις εκδικάζονταν χωριστά (βλ., κατ' αναλογίαν, αποφάσεις της 11ης Οκτωβρίου 2007, Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, σκέψη 54· της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 28, και της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εξ αυτού κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, σε περίπτωση αγωγών οι οποίες, κατά τον χρόνο ασκήσεώς τους, είναι συναφείς κατά την έννοια του άρθρου 6, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της υπόθεσης μπορεί να διαπιστώσει ενδεχόμενη καταστρατήγηση του κανόνα δικαιοδοσίας της διάταξης αυτής μόνον εφόσον υπάρχουν αποχρώσες ενδείξεις που του καθιστούν δυνατό να αποφανθεί ότι ο ενάγων προκάλεσε ή συντήρησε τεχνηέντως τη συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής της εν λόγω διάταξης (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 29).

25 Επομένως, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει εάν υφίσταται ταυτότητα νομικής και πραγματικής κατάστασης, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία της υπόθεσης της οποίας έχει επιληφθεί, όσον αφορά τις αγωγικές αξιώσεις που στρέφονται κατά των διαφόρων εναγομένων, και να βεβαιωθεί ότι οι αγωγικές αξιώσεις που στρέφονται μόνον κατά του συνεναγομένου του οποίου η κατοικία θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία του συγκεκριμένου δικαστηρίου δεν αποσκοπούν απλώς στο να πληρούνται τεχνηέντως οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 (πρβλ. απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2023, Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, σκέψεις 42 και 45). Εντούτοις, το Δικαστήριο μπορεί να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που είναι χρήσιμα για την εκτίμηση αυτή.

26 Υπό το πρίσμα αυτό, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η προϋπόθεση περί ιδίας πραγματικής και νομικής κατάστασης πρέπει να γίνει δεκτό ότι πληρούται όταν περισσότερες επιχειρήσεις οι οποίες μετείχαν σε ενιαία και διαρκή παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, η οποία έχει διαπιστωθεί με απόφαση της Επιτροπής, ενάγονται λόγω της συμμετοχής τους στην παράβαση αυτή, τούτο δε παρά το γεγονός ότι μετείχαν κατά ανόμοιο τρόπο, τόσο από γεωγραφικής όσο και από χρονικής απόψεως, στην εφαρμογή της οικείας σύμπραξης (πρβλ. απόφαση της 21ης Μαΐου 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, σκέψη 21).

27 Όπως επισήμανε κατ' ουσίαν η γενική εισαγγελέας στο σημείο 40 των προτάσεών της, η ίδια διαπίστωση επιβάλλεται και στην περίπτωση αγωγικών αξιώσεων που ερείδονται στη συμμετοχή μιας εταιρίας σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης και στρέφονται κατά της εταιρίας αυτής και της μητρικής της στο πλαίσιο των οποίων προβάλλεται ότι οι εταιρίες αυτές αποτελούσαν μία και την αυτή επιχείρηση.

28 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, το δίκαιο του ανταγωνισμού της Ένωσης αφορά τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων και, ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η ευθύνη για τη ζημία από τις παραβάσεις των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης έχει προσωποπαγή χαρακτήρα, η

επιχείρηση που παρέβη τους κανόνες αυτούς είναι εκείνη που οφείλει να αναλάβει την ευθύνη για τη ζημία που προκλήθηκε από την παράβαση (απόφαση της 14ης Μαρτίου 2019, Skanska Industrial Solutions κ.λπ., C-724/17, EU:C:2019:204, σκέψεις 30 και 31 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Επομένως, όταν αποδεικνύεται ότι η μητρική και η θυγατρική εταιρία αποτελούν μέρος της ίδιας οικονομικής ενότητας και, ως εκ τούτου, συνιστούν ενιαία επιχείρηση, κατά την έννοια του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, η ίδια η ύπαρξη της οικονομικής αυτής ενότητας που διέπραξε την παράβαση είναι εκείνη που καθορίζει, κατά τρόπο αποφασιστικό, την ευθύνη της μιας ή της άλλης εταιρίας που συναποτελεί την επιχείρηση για την αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά της τελευταίας. Ως εκ τούτου, η έννοια της «επιχείρησης» και, μέσω αυτής, η έννοια της «οικονομικής ενότητας» συνεπάγονται αυτοδικαίως αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη των οντοτήτων που απαρτίζουν την οικονομική ενότητα κατά τον χρόνο διάπραξης της παραβάσεως (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψεις 43 και 44).

30 Συναφώς, το γεγονός ότι, όπως εν προκειμένω, η αλληλέγγυα και εις ολόκληρον ευθύνη της μητρικής και της θυγατρικής εταιρίας για την παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης δεν έχει διαπιστωθεί με απρόσβλητη απόφαση της Επιτροπής δεν εμποδίζει την εφαρμογή του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 στις αγωγικές αυτές αξιώσεις.

31 Αντιθέτως, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 56 των προτάσεών της, σε μια τέτοια ακριβώς περίπτωση υφίσταται κίνδυνος έκδοσης ασυμβίβαστων μεταξύ τους αποφάσεων στο πλαίσιο της ίδιας πραγματικής και νομικής κατάστασης. Όπως δε προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 21 του κανονισμού 1215/2012, η διάταξη του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού αυτού αποσκοπεί ακριβώς στην αποτροπή ενός τέτοιου κινδύνου.

32 Συγκεκριμένα, οι απρόσβλητες αποφάσεις της Επιτροπής περί παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης δεσμεύουν, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003, κάθε δικαστήριο κράτους μέλους που αποφαίνεται επί της ίδιας παραβάσεως. Αντιθέτως, μολονότι, σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/104, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι τα εθνικά δικαστήρια δεσμεύονται μόνον από τις απρόσβλητες αποφάσεις των εθνικών αρχών ανταγωνισμού σχετικά με τέτοιες παραβάσεις, εντούτοις, η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου 9 προβλέπει, όσον αφορά παρόμοιες αποφάσεις που εκδίδονται από αρχή ανταγωνισμού άλλου κράτους μέλους, υποχρέωση απλώς των κρατών μελών να μεριμνούν ώστε οι αποφάσεις αυτές να μπορούν να υποβληθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων τους ως εκ πρώτης όψεως μέσο απόδειξης της παραβάσεως.

33 Η ερμηνεία αυτή του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 υπό την έννοια ότι η εν λόγω διάταξη έχει εφαρμογή και στην περίπτωση αγωγών που ασκούνται τόσο κατά της μητρικής όσο και κατά της θυγατρικής εταιρίας με την οποία η πρώτη αποτελεί οικονομική ενότητα και στηρίζονται στη συμμετοχή της δεύτερης σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, είναι σύμφωνη με τους σκοπούς της προβλεψιμότητας των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας και με την αρχή της ασφάλειας δικαίου περί των οποίων γίνεται λόγος στις αιτιολογικές σκέψεις 15 και 16 του ανωτέρω κανονισμού.

34 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της ασφάλειας δικαίου απαιτεί, μεταξύ άλλων, οι κανόνες ειδικής βάσης διεθνούς δικαιοδοσίας να ερμηνεύονται κατά τρόπο που να επιτρέπει στον εναγόμενο με τη συνήθη ενημέρωση να προβλέπει ευλόγως ενώπιον ποιου δικαστηρίου, πλην αυτού του κράτους της κατοικίας του, θα μπορούσε να εναχθεί (απόφαση της 13ης Ιουλίου 2006, Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, σκέψη 25).

35 Τούτο συμβαίνει σε περίπτωση μητρικής εταιρίας και θυγατρικής που εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος. Πράγματι, λαμβανομένων υπόψη των εκτιμήσεων που εκτίθενται στις σκέψεις 28 και 29 της παρούσας απόφασης, καθεμία από τις δύο αυτές εταιρίες μπορεί ευλόγως να προβλέψει ότι, σε περίπτωση παραβάσεως των κανόνων του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης από μία εξ αυτών, η ίδια μπορεί να εναχθεί ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους της έδρας της άλλης εταιρίας προκειμένου να ικανοποιήσει αξιώσεις ερειδόμενες στην παράβαση αυτή.

36 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, ειδικότερα, ως προς τις συνέπειες που έχει επί της ενδεχόμενης εφαρμογής του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 το γεγονός, αφενός, ότι ο ενάγων επικαλείται, προς στήριξη των αξιώσεών του κατά εταιρίας που μετείχε σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης καθώς και κατά της εταιρίας που κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της πρώτης, το τεκμήριο περί καθοριστικής επιρροής και ευθύνης της μητρικής εταιρίας και, αφετέρου, ότι η δεύτερη εταιρία αμφισβητεί ότι έχει ασκήσει καθοριστική επιρροή επί της θυγατρικής της και ότι αποτελούσε μαζί της οικονομική ενότητα.

37 Συναφώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι, κατά πάγια νομολογία, στην ειδική περίπτωση κατά την οποία μητρική εταιρία κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού υφίσταται μαχητό τεκμήριο, ήτοι το τεκμήριο περί καθοριστικής επιρροής και ευθύνης της μητρικής εταιρίας, κατά το οποίο η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί όντως καθοριστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, Global Steel Wire κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-457/16 P και C-459/16 P έως C-461/16 P, EU:C:2017:819, σκέψη 84 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

38 Το τεκμήριο αυτό αναπτύχθηκε στο πλαίσιο προσφυγών, εκ μέρους εμπλεκομένων επιχειρήσεων, κατά αποφάσεων της Επιτροπής με τις οποίες διαπιστωνόταν η συμμετοχή των επιχειρήσεων αυτών σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης και τους επιβάλλονταν πρόστιμα δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι αρκεί η Επιτροπή να αποδείξει ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου θυγατρικής προκειμένου να θεωρηθεί κατά τεκμήριο ότι η μητρική ασκεί πράγματι καθοριστική επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής. Η Επιτροπή δύναται εν συνεχεία να κρίνει ότι η μητρική εταιρία ευθύνεται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για την καταβολή του επιβληθέντος στη θυγατρική της προστίμου, εκτός αν η μητρική εταιρία, στην οποία απόκειται να ανατρέψει το τεκμήριο αυτό, προσκομίσει επαρκή στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η θυγατρική της ενεργεί αυτοτελώς στην αγορά (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2017, Global Steel Wire κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-457/16 P και C-459/16 P έως C-461/16 P, EU:C:2017:819, σκέψη 84 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

39 Ωστόσο, μολονότι το τεκμήριο περί καθοριστικής επιρροής και ευθύνης της μητρικής εταιρίας έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο προσφυγών κατά αποφάσεων της Επιτροπής που στηρίζονται στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, εντούτοις, μπορεί να εφαρμοστεί και στην περίπτωση αγωγής φυσικού ή νομικού προσώπου, το οποίο ισχυρίζεται ότι υπέστη ζημία λόγω

της συμμετοχής ορισμένης εταιρίας σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, κατά άλλης εταιρίας η οποία κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της πρώτης.

40 Πράγματι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια της «επιχείρησης» κατά τους κανόνες ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, η οποία αποτελεί αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, δεν μπορεί να έχει διαφορετικό περιεχόμενο στο πλαίσιο της επιβολής από την Επιτροπή προστίμων βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 και στο πλαίσιο των αγωγών αποζημίωσης για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, σκέψη 38).

41 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, κατά το στάδιο του ελέγχου της διεθνούς δικαιοδοσίας, το επιληφθέν δικαστήριο δεν εξετάζει ούτε το παραδεκτό ούτε το βάσιμο της αγωγής, αλλά μόνον εντοπίζει τα συνδετικά στοιχεία με το κράτος του δικάζοντος δικαστηρίου τα οποία δικαιολογούν τη διεθνή δικαιοδοσία του δυνάμει του άρθρου 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012.

42 Πάντως, μολονότι είναι αληθές ότι ο κανονισμός 1215/2012 δεν προσδιορίζει ρητώς την έκταση των υποχρεώσεων ελέγχου που υπέχουν τα εθνικά δικαστήρια κατά την εξέταση της διεθνούς δικαιοδοσίας τους, δεδομένου ότι πρόκειται για πτυχή του εσωτερικού δικονομικού δικαίου την οποία ο κανονισμός αυτός δεν σκοπεί να εναρμονίσει, εντούτοις, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εφαρμογή των σχετικών κανόνων του εσωτερικού δικονομικού δικαίου δεν πρέπει να θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του εν λόγω κανονισμού. Αν και ο σκοπός της ασφάλειας δικαίου απαιτεί να μπορεί ευχερώς το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί επί της αρμοδιότητάς του, χωρίς να είναι αναγκασμένο να προβεί στην κατ' ουσίαν εξέταση της υπόθεσης, εντούτοις, εάν υπήρχε υποχρέωση διεξαγωγής, ήδη κατά το στάδιο αυτό, αποδεικτικής διαδικασίας ευρείας κλίμακας επί των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, τόσο για τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου όσο και για την ουσία της υπόθεσης, θα υφίστατο κίνδυνος να προδικαστεί η υπόθεση επί της ουσίας (πρβλ. απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψεις 61 έως 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

43 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει επίσης διευκρινίσει ότι τόσο ο σκοπός της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης όσο και ο δέον σεβασμός της ανεξαρτησίας του δικαστή κατά την άσκηση των καθηκόντων του επιβάλλουν να έχει το επιληφθέν δικαστήριο τη δυνατότητα εξέτασης της διεθνούς δικαιοδοσίας του υπό το πρίσμα όλων των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, των ισχυρισμών που προβάλλει ο εναγόμενος (πρβλ. αποφάσεις της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 64, και της 16ης Ιουνίου 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, σκέψη 45).

44 Συναφώς, όσον αφορά την ύπαρξη συνάφειας, κρίσιμες είναι οι πληροφορίες με τις οποίες επιχειρείται να αποδειχθεί ότι η αγωγή έχει όντως ως αντικείμενο την ίδια πραγματική και, κατά περίπτωση, νομική κατάσταση. Επομένως, το επιληφθέν δικαστήριο μπορεί, προκειμένου να εξακριβωθεί η ύπαρξη συνάφειας, να θεωρήσει ως αποδεδειγμένους τους ισχυρισμούς που προβάλλει ο ενάγων ως προς τις προϋποθέσεις στοιχειοθέτησης της αδικοπρακτικής ή οιονεί αδικοπρακτικής ευθύνης (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

45 Ως εκ τούτου, σε περίπτωση όπως αυτή της υπόθεσης της κύριας δίκης, το επιληφθέν δικαστήριο δύναται, εφόσον τούτο επιτρέπεται από το εθνικό δίκαιο, προκειμένου να κρίνει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία, να περιοριστεί στην εξέταση του κατά πόσον δεν μπορεί a priori να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η μητρική εταιρία να έχει ασκήσει καθοριστική επιρροή επί της θυγατρικής.

46 Τούτο μπορεί να συμβεί σε περίπτωση που ο ενάγων επικαλείται το τεκμήριο περί καθοριστικής επιρροής και ευθύνης της μητρικής εταιρίας. Ωστόσο, η διακρίβωση περί του ότι η αγωγική αξίωση κατά της μητρικής εταιρίας, η έδρα της οποίας θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία του επιληφθέντος δικαστηρίου, δεν έχει τεχνητό χαρακτήρα, προϋποθέτει ότι οι εναγόμενοι έχουν τη δυνατότητα να επικαλεστούν αποχρώσες ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει είτε ότι η μητρική εταιρία δεν κατείχε άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής είτε ότι το τεκμήριο αυτό πρέπει, παρά ταύτα, να ανατραπεί.

47 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού 1215/2012 έχει την έννοια ότι ουδόλως εμποδίζει το δικαστήριο της έδρας της μητρικής εταιρίας το οποίο έχει επιληφθεί αγωγών με τις οποίες ζητείται να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον η μητρική και η θυγατρική εταιρία να αποκαταστήσουν τη ζημία που προκλήθηκε λόγω παραβάσεως, εκ μέρους της θυγατρικής, των κανόνων του ανταγωνισμού, να στηριχθεί, προς θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του, στο τεκμήριο ότι η μητρική εταιρία που κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού ασκεί καθοριστική επιρροή επί της θυγατρικής, υπό την προϋπόθεση ότι οι εναγόμενοι δεν στερούνται της δυνατότητας να επικαλεστούν αποχρώσες ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει είτε ότι η μητρική εταιρία δεν κατείχε άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής είτε ότι το τεκμήριο αυτό πρέπει, παρά ταύτα, να ανατραπεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 8, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις,

έχει την έννοια ότι:

ουδόλως εμποδίζει το δικαστήριο της έδρας της μητρικής εταιρίας το οποίο έχει επιληφθεί αγωγών με τις οποίες ζητείται να υποχρεωθούν αλληλεγγύως και εις ολόκληρον η μητρική και η θυγατρική εταιρία να αποκαταστήσουν τη ζημία που προκλήθηκε λόγω παραβάσεως, εκ μέρους της θυγατρικής, των κανόνων του ανταγωνισμού, να στηριχθεί, προς θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας του, στο τεκμήριο ότι η μητρική εταιρία που κατέχει άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού ασκεί καθοριστική επιρροή επί της θυγατρικής,

υπό την προϋπόθεση ότι οι εναγόμενοι δεν στερούνται της δυνατότητας να επικαλεστούν αποχρώσες ενδείξεις από τις οποίες να προκύπτει είτε ότι η μητρική εταιρία δεν κατείχε άμεσα ή έμμεσα το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής είτε ότι το τεκμήριο αυτό πρέπει, παρά ταύτα, να ανατραπεί.

(υπογραφές)